

ORGANOLOGIJA

REZOLUCIJA VARAŽDIN 2000

U časopisu Sveta Cecilija, (Zagreb 2000, 3, 69) donesen je prikaz međunarodnog organološkog kongresa Orgulje kao europska kulturna baština, održanog od 10. do 16. rujna 2000. godine u Varaždinu. U prikazu je izneseno da je Kongres završio donošenjem Rezolucije Varaždin 2000 te je najavljeno da će taj dokument biti dostupan našoj javnosti po prevođenju na hrvatski jezik. Tekst Rezolucije se ovdje donosi u cijelosti.

Emin Armano

Orgulje i orguljska glazba važni su dijelovi europske kulturne tradicije. Razvili su se u okviru zapadnjačkog višeglasja i njihov je identitet izrazito europski. Orgulje pripadaju raznolikosti europske kulture. Bez njih je europski glazbeni instrumentarij gotovo nezamisliv.

Orgulje su ugrožene u mnogim zemljama Europe, bilo zbog zapostavljenosti, propadanja ili nedostatka sredstava, bilo zbog materijalizma i površnog shvaćanja napretka. Stoga su se u Varaždinu sastali predstavnici orguljske umjetnosti, Crkve i javnog života iz svih dijelova Europe - prvi put nakon završetka drugog svjetskog rata - da bi razmotrili mogućnosti čuvanja i trajne zaštite europskog orguljskog nasljeđa.

Tema Kongresa bila je:

Orgulje kao europska kulturna baština.

Sudionici Kongresa prihvatili su sljedeću Rezoluciju:

Utvrđuje se:

- da orguljska baština, koja se može naći u svim zemljama Europe obuhvaća nekoliko tisuća povijesno vrijednih orgulja;
- da je velik dio te orguljske baštine ugrožen, prije svega u zemljama srednje i istočne Europe, te da se može spasiti samo uz velike napore;
- da nedostaje cjelovit pregled europske orguljske baštine;
- da nema zajedničkih normi i smjernica za spašavanje ugrožene orguljske baštine, temeljenih na istraživanju i dugogodišnjem iskustvu;
- da nedostaju financijska sredstva koja bi osigurala spašavanje i optimalno održavanje svakog pojedinog instrumenta;
- da je na osnovu nedostatka cjelovitog pregleda, zajedničkih normi i smjernica kao i dostatnih

financijskih sredstava razumljivo da graditelji orgulja, stručnjaci za orgulje i orguljaši do sada nisu mogli ispuniti svoje zadatke primjereno svakom pojedinačnom instrumentu;

- da je orguljska baština u nekim zemljama posebno ugrožena zbog nedostatnog interesa državnih i crkvenih vlasti, a u mnogim slučajevima i zbog toga što nedostaju stručnjaci. To je razlog da se vrijednim instrumentima, zbog posebnosti njihove gradnje, ne posvećuje primjerena pažnja, niti im se pružaju zaštita i skrb koje im pripadaju na temelju njihovog povijesnog značaja.

Zbog toga se sudionici zalažu:

- da se orgulje u svakoj zemlji i u svakom slučaju smatraju dijelom zakonski zaštićene europske kulturne baštine;
- da se orgulje u svakoj zemlji i u svakom slučaju trebaju smatrati jednom cjelinom, dakle jedinstvom vanjskog izgleda, funkcionalnih dijelova i zvučnih svojstava.

Ciljevi koje treba postići su:

- aktivno zalaganje predstavnika Crkve i javnog života za europsku orguljsku baštinu;
- pravno-obvezna integracija zaštite orgulja kao spomenika kulture u okvire europske zaštite kulturnih spomenika kao i proširenje pravne zaštite povijesnih orgulja na cijelu Europu;
- poticanje svih vrsta razmjene među graditeljima orgulja, orguljašima, stručnjacima za zaštitu spomenika, studentima, predstavnicima Crkve te kulturnog i javnog života u cijeloj Europi;
- izrada cjelovite liste povijesnih orgulja koju bi sastavile nadležne službe i institucije. U tim bi listama trebali biti naglašeni prioriteti i značajke pojedinih regionalnih stilova; to je osnovna pretpostavka za svaki daljnji rad;
- formuliranje obvezujućih zajedničkih normi i smjernica, na osnovu kojih se mogu izraditi pilot projekti kao i opsežni restauratorski radovi i obnova, te provoditi daljnje mjere zaštite orguljske baštine. Potrebno je izdati uputstva za graditelje orgulja, koji sada rade pod teškim uvjetima, kao i za odgovorne svećenike;
- Izrada liste kriterija za restauriranje orgulja, koje je prihvatio Kongres u okviru svojih ciljeva, te prijevod i objavljivanje;
- graditelji orgulja, stručnjaci za orgulje, organisti, stručnjaci za zaštitu spomenika i teolozi trebaju se tijekom svoje izobrazbe upoznati s navedenim normama i smjernicama, prihvatiti ih i primjenjivati u radu.

Realizacija

Navedeni ciljevi nadilaze nacionalne mogućnosti te ih treba podići na europsku razinu. Samo projekt Europske unije izrađen isključivo u tu svrhu može osigurati postizanje tih ciljeva.

Na osnovu kongresnih izvješća predstavnika pojedinih zemalja izradit će se dokumentacija, koja će biti poslana svim biskupijama zemalja koje posjeduju ugrožene orgulje, odabranim crkvenim vlastima u ostalim dijelovima Europe, a bit će dostavljena i službama koje se bave tom problematikom unutar Europske unije i dotičnih zemalja.

Dokumentacija će također biti iznesena u Göteborgu na Kongresu *The European Organ Symposium 2001*.

Financiranje

Budući da je teško osigurati financijska sredstva za spas ugrožene orguljske baštine, potrebno je pridržavati se sljedećeg osnovnog principa:

Financiranje pojedinih projekata (ili objekata) ostaje u što je moguće većoj mjeri problem određene zemlje ili skupa zemalja u okviru europskih regija. S obzirom na tešku financijsku situaciju nekih zemalja potrebno je stvoriti zajedničku internacionalnu platformu, koja bi osigurala dovoljno sredstava za barem djelomično financiranje jednog takvog projekta (ili objekta), odnosno ponuditi pomoć u nalaženju sponzora.

Zaključak

Sudionici Kongresa su uvjereni:

- da stvaranje internacionalne platforme predstavlja osnovni uvjet za ostvarivanje gore navedenih ciljeva. Ta bi platforma trebala imati odgovarajući autoritet i neovisnost, da bi mogla pouzdano i vjerodostojno izvršiti svoju zadaću. Potrebno je naći nacionalne i internacionalne organizacije i institucije koje bi bile zainteresirane za sponzorstvo te platforme. Pri tome se misli na UNESCO, EU, *Vijeće Europe*, *Europsku investicijsku banku*, *Europsku banku za obnovu i razvoj*, a na nacionalnoj razini na institucije i službe nadležne za zaštitu spomenika. Nužno je da i crkvene vlasti daju primjeren doprinos toj platformi. Treba nastojati prikupiti priloge privatnih sponzora (poduzeća, tvrtki, zaklada itd.).

- da treba preispitati mogućnost dobivanja sredstava od Komisije Europske unije za djelomično financiranje jednog projekta unutar programa *Kultura 2000*.

Sudionici Kongresa ovlašćuju predsjednika Kongresa, prof. Christoph Bosserta, da imenuje stručnu radnu grupu, koja će ispitati pretpostavke za rad jedne takve platforme i izraditi plan rada, vremenski raspored,

proračun i eventualno prijedlog jednog projekta Europske unije.

Potrebno je čim prije dovršiti radove oko uspostavljanja takve platforme, u svakom slučaju u roku od maksimalno dvije godine nakon donošenja ove Rezolucije. Radna grupa će na sljedećem Kongresu (Göteborg, lipanj 2001.) podnijeti privremeno izvješće.

Sudionici Kongresa su se konsenzusom usuglasili da se Kongres održava svake godine. Predlaže se da se kongresi u sljedećih pet godina održe prema rasporedu:

2001 Göteborg
2002 Lissabon
2003 Bratislava
2004 Bologna
2005 Vilnius

Kongres podupire apel prof. dr. Hansa Maiera iz njegovog završnog referata:

" Kongres u Varaždinu poziva vlade, crkve i građane: Pomognite da se u zadnji tren od propasti spase orgulje u zemljama srednje i istočne Europe!

Stvorite preduvjete za stvaranje dokumentacije o orguljama diljem Europe.

Izgradite mostove između prošlosti i sadašnjosti, između stručnjaka i ljubitelja orgulja, između graditelja orgulja i orguljaša, svećenika i posjetitelja orguljskih koncerata! Pobrinite se za to da i zvučni spomenici dobiju odgovarajuće mjesto među objektima europske zaštite kulturnih spomenika. Pomozite da se očuva europska orguljska baština, podupirući, prema svojim mogućnostima, naša nastojanja oko osnivanja zaklade *Orgulje kao europska kulturna baština*.

Orgulje u srednjoj i istočnoj Europi ne smiju postati divovsko groblje. Njih ne bi trebalo samo očuvati, nego i revitalizirati, osposobiti za sviranje i vratiti im njihovu liturgijsku i umjetničku ulogu. One su, naime, neophodan sastavni dio europske kulturne baštine. One ne smiju propasti. Europa će imati budućnost samo onda, ako bude njezgovala ne samo ono korisno već i lijepo."

S ovom se Rezolucijom slažu sudionici Kongresa, čija se imena nalaze na priloženoj listi sudionika.

Svi sudionici opunomoćuju počasnog predsjednika Kongresa, prof. dr. Luigija Ferdinanda Tagliavinija i predsjednika Kongresa prof. Christoph Bosserta da u njihovo ime potpišu Rezoluciju.

Varaždin, 16. rujna 2000.

Luigi Ferdinando Tagliavini

Christoph Bossert